

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 41

Заснований в 1996 році

Рівне – 2008

ББК 74.20

О - 59

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 41. — Рівне: РДГУ, 2008. — 217 с.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 31. 10. 2008 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2008

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТРАНСПЕРСОНАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Резюме. В статті розглянута система рейкі як одна з практик інтегративних психотехнологій в контексті розвитку трансперсональної психології. Дана техніка презентується як така, що ефективно й цілісно працює безпосередньо з усім спектром людських проблем -- від фізичних до соціально-психологічних і духовних.

Ключові слова: трансперсональна психологія, інтегративні психотехнології, ініціативна психотерапія, система рейкі.

Постановка проблеми. Інтегративний підхід як напрям психології розвитку особистості виник упродовж останніх десятиліть і є принципово новим смисловим простором як для професіоналів – психологів, психотерапевтів, так і для їхніх клієнтів. Як зазначає В.Ямницький, це є надзвичайно новий підхід в історії західної психології й надзвичайно старий – в історії людства загалом. Його витоки можна знайти в духовному цілителстві, яке використовувалося в різноманітних культурах, різного роду духовних практиках, що набули особливого розвитку в східних школах і традиціях. З наукових позицій він був предметом дослідження як зарубіжних учених (Р.Ассаджіолі, С.Гроф, А.Маслоу, Ф.Перлз, К.Уілберг, К.Юнг та ін.), так і вчених країн СНД (Л.Балабанова, І.Калінаускас, В.Козлов та ін.). Під інтегративним підходом розуміється система теорій, концепцій, моделей, методів, умінь і навичок, які призводять людину до переживання більшої цілісності, зменшення конфліктності, фрагментарності свідомості, діяльності, поведінки. У теоретичному плані інтегративний підхід виступає певним узагальненням і подальшим розвитком уявлень холистичного (або цілісного, системного) підходу до аналізу феноменів людини, її психіки, світу, їх взаємовідносин [1, 121]. Відповідно під інтегративними психотехнологіями розуміються такі системи впливу на особистість, які сприяють її більшій цілісності. В.Козлов, аналізуючи рівні психіки як живої, відкритої системи, з якими працюють інтенсивні інтегративні психотехнології, зазначає серед великого різноманіття методів і систему рейкі як таку, що працює, насамперед, на рівні роботи з тілом, [4] а також, на нашу думку, і на інших рівнях -- індивідуально-психологічному, психодуховному.

Метою даного повідомлення є презентація системи рейкі як однієї з практик інтенсивних інтегративних психотехнологій в контексті розвитку трансперсональної психології як такого, що може успішно застосовуватися в практиці психологічної допомоги особистості.

Для досягнення мети нашого дослідження було поставлено **завдання** проаналізувати наукові літературні джерела з даного питання, дати опис системи рейкі як однієї з ефективних технік надання психологічної допомоги.

Серед різноманіття практик інтегративної психотехнології можна виділити метод Усуї рейкі (Usui Reiki Ryoho) як такий, що ефективно й цілісно працює безпосередньо з усім спектром людських проблем - від фізичних до соціальних і духовних. Цей метод знайшов визнання в сучасній психотерапії. Європейська ліга психотерапевтів офіційно визнала систему рейкі і використовує її. „Ініціативна психологія й психотерапія рейкі” зареєстрована в "Загальноросійській професійній психотерапевтичній Лізі" як один із психотерапевтичних напрямків. „Ініціативна” означає, що енергія рейкі передається, або стає доступною учневі в результаті ініціації. У сучасній психотерапії відбувається об'єднання сучасних наукових уявлень (подань) про психічне й фізичне здоров'я з багатовіковим досвідом традиційних духовних оздоровчих практик. Наприклад, медитативні практики відносять до методу психофізичної саморегуляції. Духовному методу рейкі також намагаються дати й наукове пояснення.

Починаючи з останніх десятиліть ХХ століття, зростає психологізація життя суспільства. Істотним наслідком цього є те, що зростає чисельність закликів щодо якісних методів психотерапії, психофізичної саморегуляції, особистісного зростання й духовного самовдосконалення, що допомагають людині знайти своє місце в мінливому світі. Для сучасної психотерапії характерне об'єднання сучасних наукових уявлень про психічне й фізичне здоров'я з багатовіковим досвідом традиційних духовних оздоровчих практик. Практика показує, що сучасні інтегративні психологічні технології багато в чому використовують досвід традиційних духовних практик. По суті, їхні завдання близькі. Так, вирішення психологічних проблем і, як наслідок цього, особистісне зростання, до яких прагне психотерапія, близькі до поняття "просвітління" у традиціях духовного вдосконалення. Психологія розвивається в напрямку холистичного, цілісного підходу, орієнтованого на системний характер того або іншого явища в психіці людини й у її *відносинах* із світом.

Західна психологія презентує велику кількість наукових доробок, в яких наше життя розглядається як таке, що обумовлене періодом дитинства й сімейною динамікою, і виробила методи, що дозволяють звільнитися від вантажу минулого. Однак, як у сучасній медицині, так і у сучасній психології дотепер недостатньо інформації про джерело здоров'я, що перебуває усередині нас самих. Опора саме на це джерело є ключовим моментом, що поєднує різні методи, які використовуються у трансперсональному підході, а саме: інтенсивних інтегративних психотехнологій і духовної психотерапії, незважаючи на те, що часом вони відносяться до різноманітних культур і підходів.

Суть навчання різних духовних шкіл одна - вони бачать кінцевою метою людини збагнення трансцендентної основи всього суцього, пізнання Бога через самопізнання. Говорячи психологічною мовою, це -- реалізація внутрішнього потенціалу, або резерву, що розуміється в цьому контексті як завгодно широко. Самоактуалізація, або прояв і реалізація істинної природи, виводить людину за межі обмежень тіла, розуму, простору й часу. Якщо розглядати дане питання із практичної точки зору, то одним з результатів такого розуміння є вихід на джерело здоров'я, що перебуває усередині нас самих -- от чому подібний підхід становить безсумнівний інтерес як в практиці психологічної допомоги особистості, так і в медичній практиці.

Таким чином, людина може перебувати або в стані єдності -- тотожності своїй істинній природі, або у відриві від неї. У контакті із істинною природою світ реальний і феномени щирі, у відриві від цієї природи світ є ілюзорним, і життя - сон. Відповідно до цього Г.Гашуніна-Лабковська пропонує об'єднати всі практичні методи як Сходу так і Заходу (у тому числі й методи психотерапії) у дві великі групи: практики розкриття внутрішньої споконвічної істини й практики усунення перешкод для прояву споконвічної істини. Метою трансперсонального підходу, інтенсивних інтегративних психотехнологій і духовної психотерапії є вибудовування життя людини таким чином, щоб її буття саморегулювалося не тільки й не стільки з потреб тіла, соціуму або розуму, а на рівні «носія змісту», тотожного істинній природі людини. Основою є ствердження доброго начала й безмірної цінності людини за межами неврозу й оман; розкриття екзистенційного змісту труднощів, що постають перед шукаючим допомоги пацієнтом, проникнення в основні життєві переконання, цінності й уявлення пацієнта,

які, власне, і призводять до психологічних проблем і соматичних захворювань. Психотерапевт і пацієнт не фокусуються тільки на проблемах, а виявляють ті якості в пацієнті, які дають сили оздоровити й розширити життя, спираючись на внутрішнє джерело істини й сили [2].

Інтегративні психотехнології вибудовані на ідеї усвідомлення й використовують змінені стани свідомості у своїй роботі із клієнтами. Внутрішні переживання в змінених станах свідомості можуть створювати почуття спокою й завершеності на глибинному рівні. При роботі зі зміненими станами свідомості використовуються техніки й каталізатори для мобілізації внутрішньої енергії зцілення таким чином, що внутрішня мудрість індивіда вибирає саме ті переживання, що є актуальним для особистості в цей момент часу. Основним результатом використання інтегративних психотехнік є винесення витісненого матеріалу у свідомість. Різниця між більшістю традиційних психотерапевтичних напрямків і роботами у змінених станах свідомості полягає в тому, що традиційна психотерапія очікує від терапевта структурування й аналізу переживань клієнта відповідно до певної теорії. Від терапевта можуть навіть очікувати зцілення, у той час як зцілення в незвичайних станах свідомості виникає усередині клієнта й скоріше заохочується, ніж направляється фахівцем з інтенсивних інтегративних психотехнологій [2].

Ми впевнені, що в такій глобальній системі, якою є психіка людини, завжди є величезний ресурс для самозцілення. Головне - дозволити „запустити механізм внутрішньої мудрості”, визволити від спотворюючого скла Его внутрішній радар, який бездоганно встановлює актуальну проблему психіки, точно знаходить ефективний спосіб вирішення травмуючої ситуації.

Система рейкі створена її засновником М.Усуї на початку ХХ ст. на основі буддистських практик роботи зі свідомістю, даоської натурфілософії й традиційної китайської медицини. Система рейкі проста в практиці, особливо на початкових етапах, але є надзвичайно складною у своїх теоретичних основах. Пояснити її очевидну дієвість і ефективність із погляду загальноприйнятих наукових уявлень неможливо, хоча є деякі гіпотези щодо цього, зокрема, теорія електромагнітних полів. Цієї гіпотези було достягнуто, щоб застосувати практику рейкі в клініках. Наприклад, у Великобританії рейкі використовуються як регулярна терапія для пацієнтів. Однак якщо підходити з позиції трансперсональної психології - позиції синтезу древніх релігійно-філософських вчень і сучасної науки, стає можливим не тільки пояснити ефективність системи, але й одержати чітке уявлення про механізми її роботи.

В контексті вищезначеного, актуальним є напрям синергетичної психології, орієнтований на психологічну допомогу людям, які займаються саморозвитком. Синергетична психологія розробляється на основі законів самоорганізації психіки, нагромадження досвіду дослідження трансперсональності, філософських осмислень і практичного досвіду апробації східних і західних психодуховних практик, опирається на дослідження структури психіки К.Г.Юнгом. В рамках синергетичної психології розробляються й проводяться численні семінари розвитку й практичної психотерапевтичної роботи. Зокрема, однією з практик саморозвитку, поряд зі свідомим сновидінням, активною уявою К.Юнга, психотренінгом, є практика рейкі як психодуховна практика саморозвитку. Основними завданнями при роботі з цією системою є: закріплення досвіду переживання стану цілісності після процедури ініціації; через практику роботи зі своїм тілом і з іншими нагромадження досвіду внутрішньої й зовнішньої гармонізації, у здоров'ї, у самореалізації й у відносинах та ін. Успішність трансформації й духовної реалізації людини, можливо, удасться оцінити на основі критеріїв самоорганізації й реалізації вищих цінностей, досліджуваних у цей час трансперсональною психологією.

Оскільки трансперсональна психологія фактично займається тими ж завданнями, що й система рейкі – внутрішнім розвитком людини і єднанням його індивідуальної волі з волею Всесвіту або Вищого Духа – Бога, то завдання навчання в рейкі й у трансперсональній психології збігаються. Як зазначає Е.Титар, відмінність у тому, що в рейкі процес внутрішнього розвитку йде через гармонізацію енергетичних процесів в організмі, а в трансперсональній психології через структурну гармонізацію психіки, емоційної сфери й тіла [5].

Термінологія системи рейкі містить езотеричні поняття китайської філософії; навіть сам термін «рейкі» означає в приблизному перекладі «божественну діючу духовну силу, яка сприяє встановленню гармонії». Проте, в 20-30-і роки в Японії цей метод вважався найбільш ефективним і найкращим, оскільки мінімумом прийомів і більш ніж скромний арсенал засобів дозволяв вирішувати широке коло завдань, як у сфері самовдосконалення, так і в практичному цілителстві. Однією з переваг цього методу є те, що його позитивний ефект позначається не тільки на пацієнті, але й на цілителі. Практика рейкі традиційно вважалася практикою самовдосконалення, зокрема, через служіння людям, що потребують допомоги, і результати цілительства розглядалися як критерій правильності практики.

Таким чином, метод рейкі був створений як квінтесенція традиційних практик самовдосконалення. Пізніше, в 20-30-і роки учень М.Усуї лікар Т.Хаяши більш широко застосовував рейкі саме як лікувальний метод і розділив навчання на три етапи. Перший етап, або шабель -- здатність свідомо працювати з енергією «Рейкі» і здійснювати вплив на себе або пацієнта шляхом накладення рук. Другий етап -- вправи для збільшення й посилення свідомого керування можливостями, що спонтанно розкриваються на першому етапі. Третій етап присвячений викладанню системи. Для більшості людей цілком вистачає й першого етапу. Другий -- для серйозно й систематично практикуючих. Третій етап був призначений тільки для тих, хто присвятив своє життя цьому мистецтву.

Із проникненням рейкі на Захід система набула величезної популярності, але втратила істотну частину навчання й практичних вправ. Зникло багато медитативних і енергетичних вправ. «Принципи Рейкі» - щоденна практика самоконтролю й духовного очищення -- піддалися необхідній адаптації. Багато в чому вся система була невинувато спрощена. Починаючи з 90-х р. для західних практиків рейкі відкрилася можливість навчатися в майстрів Японських цілительських шкіл, що зберігають і розвивають систему Усуї Рейкі. Це дозволило відновити загублені складові навчання й практик системи, повернути філософським основам системи первісне звучання й синтезувати те краще, що зберегли й розвинули на сьогоднішній день Японські школи, кожна з яких зосереджується на певних аспектах системи Усуї Рейкі.

В цьому контексті заслуговує на увагу факт існування „Школи Усуї Рейкі Ріохо” японської традиції, (м. Москва), який є структурним підрозділом Науково-дослідного Центра психології, валеології й екології і являє собою багаторівневу систему навчання, що забезпечує поступове духовне зростання і просування до основної мети Усуї Рейкі Ріохо -- досягнення повного спокою розуму й глибокого усвідомлення своєї місії на Землі. Керівником Школи є Н.Балановська — член Загальноросійської Професійної Психотерапевтичної Ліги, автор ряду статей про практичне застосування даного методу („Усуї Рейкі Ріохо як цілісна система оздоровлення й саморозвитку людини”; „Дослідження психологічної саморегуляції за допомогою практик Усуї Рейкі Ріохо японської традиції як методу керування стресом на виробництві»; «Дослідження

ефективності застосування психофізіологічних складових медитації в керуванні професійним стресом і її залежності від тривалості занять медитаціями на базі практик Усуї Рейкі Ріохо” та ін.) [3].

Система рейкі має повний арсенал засобів для забезпечення особистісного розвитку людини, корекції психоемоційного плану, лікування психосоматичних та соматичних захворювань, а також закріплення результатів на належному рівні. Система Усуї базується на зціленні, медитації й повній довірі внутрішнім й зовнішнім процесам. Арсенал засобів Системи Усуї складається з медитативних технік, енергетичних практик, дихальних вправ і певних цілющих прийомів. Певний духовний баланс привносять також у дану систему етичні принципи рейкі. Вони покликані звернути увагу людини на своє життя й свій спосіб спілкування з навколишнім світом.

У наш час у багатьох практикуючих рейкі – психотерапевтів, практичних психологів, не викликає сумнівів ефективність цього методу як при наданні допомоги в різних проблемних ситуаціях і в подоланні проблем розвитку, так і в медичній практиці. У зв'язку із чим рейкі поширилася практично по всіх країнах світу, успішно використовується в офіційних медичних установах Америки останні 20 років і Японії останні 80 років (існують роботи з дослідження динаміки фізіологічного стану при використанні цього підходу). Крім того, „Система природного зцілення Усуї Рейкі” була й залишається однією з найефективніших і доступних у застосуванні систем самовдосконалення для людей Західного способу життя.

Висновок. Таким чином, в трансперсональній психології, що розвивається в дійсний час, поступово формується напрямок, який раніше був частиною духовних практик: оволодіння станами свідомості більш високого рівня організації. Це серйозний прорив у психологічній науці й крок до вироблення цілісного підходу до вивчення людини, яких наука останні століття була позбавлена. Система рейкі як одна з практик інтенсивних інтегративних психотехнологій, розроблених в контексті транс персональних технологій є ефективним інструментом надання психологічної допомоги особистості як напрямку психотерапевтичної роботи з клієнтами, так і в напрямку саморозвитку особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ямницький В.М. Розвиток життєтворчої активності особистості: теорія і експеримент: Монографія. – Одеса: ПНЦ АПН України – СВД Черкасов М.П., 2006 – 362 с.
2. <http://www.apollina.ru>.
3. <http://www.center.reiki.ru>.
4. http://www.samopoznanie.ru/instructor/vladimir_kozlov-yar/ ru.
5. <http://www.synergia.ru>.

***Резюме.** В статье рассматривается система рейки, как одна из практик интегративных психотехнологий в контексте развития трансперсональной психологии. Данная техника представлена эффективно и целостно работающей со всем спектром человеческих проблем – от физических до социально-психологических и духовных.*

***Summary.** In the article the considered system of reyki as one of practices of integrativnikh psikhotekhnologiy in the context of development of psychology.*

УДК 159.922.62.057:159.98

Н.М. ДІДИК

ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ “ПСИХОЛОГІЯ”

***Резюме.** Стаття розкриває засади психодіагностики особистісної зрілості студентів напрямку “Психологія”. Розглядаються особливості вивчення особистісної зрілості з урахуванням специфіки даної спеціальності. У статті подається методика проведення дослідження та його результати.*

***Ключові слова:** особистісна зрілість, студенти напрямку психологія, психодіагностика*

Постановка проблеми. Професійна діяльність психолога досить специфічна, її особливістю є те, що фахівець працює з індивідуальністю клієнта і водночас сам є індивідуальністю. Тому професійна підготовка майбутнього практичного психолога має спрямовуватися на оволодіння не лише певних професійних знань, умінь та навичок, що включає професійний компонент готовності до діяльності, але і пов'язуватися з вимогами до нього як до особистості, що цілеспрямовано працює з клієнтом – особистісний компонент готовності до психологічної діяльності.

Від загальноособистісного розвитку суб'єкта психологічної діяльності залежать результати професійних впливів психолога на людину. Адже цілі, зміст і характер його роботи, методи, які він застосовує в процесі вирішення професійних завдань, значною мірою визначаються особистістю спеціаліста. Тому більшість дослідників головним компонентом психологічної готовності до професійної діяльності психолога називають особистісне зростання фахівця як розвиток особистості, актуалізації власних можливостей.

Інтегральним критерієм особистісного зростання є особистісна зрілість [3, 256]. Оскільки особистість практичного психолога є своєрідним інструментом впливу на клієнта, то у випадку особистісної незрілості психолога, такі ж риси можуть з'явитися і в особистості іншої людини. Психолог несвідомо переноситиме власні конфлікти на клієнта (контртрансфер), що не призведе до ефективної психологічної допомоги, а ще більше поглибить проблему. Не маючи рис зрілості, психолог не зможе допомогти іншій людині особистісно зростати, оскільки не можна навчити іншого того, чого не вмєєш сам. Ще З.Фрейд говорив, що жоден психоаналітик не просунеться у своїй роботі з клієнтом далі, ніж йому дозволять власні проблеми і внутрішній опір.

Таким чином, особистісна зрілість є важливим компонентом особистості практичного психолога. Досить активно становлення особистісної зрілості студентів напрямку “Психологія” відбувається в процесі їх професійної підготовки, оскільки вища освіта розвиває студента не лише професійно, але і особистісно. Тому майбутньому психологу важливо якомога раніше вивчити власну особистість, щоб попередити недоліки в особистісному розвитку, які здатні призвести до

З М І С Т

<i>Від редакції</i>	3
Булах І.С. Теоретичні засади обґрунтування вихідних положень психологічної допомоги в процесі особистісного зростання підлітка.....	4
Ковалевич В.В. Психосоціальне формування екзистенціальних перспектив личности в контексте консолідації общества.....	8
Максимова Н.Ю. Психологічний супровід як засіб корекції поведінки соціально дезадаптованих підлітків.....	11
Павелків Р.В. Шляхи оптимізації психологічної адаптації та навчальної успішності студентів-першокурсників у контексті діяльності психологічної служби ВНЗ.....	15
Шевченко Н.Ф. Теорія і практика психологічної допомоги хворим.....	18
Литвиненко С.А., Ямницький В.М. Ігрова терапія як засіб психологічної допомоги.....	21
Артемова О.І. Важливі аспекти психолого-педагогічного супроводу навчально-виховного процесу сучасної школи.....	24
Безлюдна В.І., Корчакова Н.В. Психологічне сприяння розвитку творчого потенціалу старшокласників.....	26
Белікова Н.О. Формування готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до здоров'язберігаючої діяльності.....	28
Бабак К.В. Психологічний супровід особистісно-професійного розвитку студентів.....	31
Воробійов А.М. Культурницька індивідність української психіки у контексті світовідчужання.....	33
Вронська В.М. Проблеми психологічної підготовки старших медичних сестер дошкільних навчальних закладів в інституті післядипломної педагогічної освіти.....	36
Галян О.І. Психологічні аспекти включеності юнаків у процес виховання.....	39
Герасіна С.В. Теоретичні засади психологічної допомоги учням ПТНЗ у формуванні їх готовності до професійної самореалізації.....	42
Главінська О.Д. Зміст психологічного супроводу для розвитку молодшого школяра.....	46
Дем'янюк О.Б. Сучасні технології трансперсональної психології.....	48
Дідик Н.М. Теоретичні і практичні основи психодіагностики особистісної зрілості студентів напрямку "Психологія".....	50
Дружиніна І.А. Тренінг професійної ідентичності в системі підготовки практичних психологів.....	52
Дудар О.В. Особливості розвитку емоційного відгукування старшокласників.....	55
Іванюк І.Я. Сім'я з „особливою” дитиною та її емоційні установки.....	58
Івашкевич Е.З. Особливості використання психотехнік з метою проведення реабілітаційної роботи зі школярами з особистісними розладами.....	61
Карєпова Е. В. Архетипічні паттерни поведінки як основа формування життєвого сценарію.....	65
Карковська Р.І. Психологічна підтримка агресивних абонентів в телефонному консультуванні.....	70
Кириченко Н.А. Психологічні особливості постановки та досягнення мети особистістю.....	72
Климишин О.І. Християнсько-орієнтований зміст психологічної допомоги невиліковно хворим людям.....	75
Когутяк Н.М. Гуманістичний підхід у дослідженні проблеми віктимності особистості.....	79
Козловська Е.В. Гармонійні стосунки в сім'ї як фактор особистісного зростання.....	82
Колісник О.П. Медитація як стержень будь-якої духовної практики та як засіб радикальної психологічної самопомоги.....	86
Корнієнко О.В. Психодіагностика особливостей психосоматичного здоров'я студентської молоді.....	91
Косарева О.І. Корекція особистісного розвитку дошкільника.....	96
Кочубейник О.М. "Що означає бути собою?": кризова природа запитання.....	98
Кулаков Р.С. Психологічна допомога в організації професійного самовизначення старшокласників.....	101
Кухар С.Ю. Вплив механізмів психологічного захисту на стратегію поведінки студентів у конфліктних ситуаціях.....	104
Лисяк О.М. Психологічні особливості ціннісно-смісловної сфери особистості в юнацькому віці.....	107
Лонська Є.В. Особливості психокорекції депресивного стану жінок, що страждають від домашнього насильства.....	109
Мазяр В.М. Психологічні засоби релаксації школярів з депресивним станом.....	111
Максимов М.В. Роль музики у вирішенні проблем психологічної допомоги особистості.....	114
Мельник І.Я. Психологічні засади проблеми адаптації особистості.....	117
Мельник Ж.В. Вплив особистої сімейної історії психолога та психотерапевта на його роботу.....	119
Мешко Г.М. Емоційне вигорання педагога як показник стану його професійного здоров'я.....	121
Михальська С.А. Особливості організації корекційної роботи з комунікативно-мовленнєвого розвитку дошкільників.....	125
Михальчук Н.О. Діалогічна взаємодія школярів з іншомовним текстом в детермінації становлення їх суб'єктності.....	127
Осьмак Л.П. Змістовно-хронологічні особливості життєвої перспективи старшокласників.....	133
Павелків В.Р. Продуктивне розвивальне середовище як засіб формування позитивних стосунків підлітків з однокласниками.....	135
Пастушенко Л.А. Тренінг розвитку особистісно-значимого досвіду майбутніх практичних психологів.....	138
Перелигіна Л.А., Приходько Ю.О. Профілактика станів психоемоційної напруги у працівників системи МНС України.....	141
Пивоварчук Т.О. Основні чинники формування комунікативних умінь.....	143
Попіль М.І. Актуалізація особистісних якостей як чинник ефективності професійної діяльності медсестер.....	145
Пюра О.С. Особливості впливу комп'ютерних ігор на вияв агресивної поведінки у дітей підліткового віку.....	148
Репецька Т.Л. Психологічна допомога особам з суїцидальними намірами.....	151
Реуцький М.В. Психотерапевтична метафора у сучасному кінематографі (з досвіду впровадження програми «Психодраматичний кіносеминар»).....	153
Рикун А.А. Характеристика причин виникнення та основних стадій конфлікту.....	156
Романюк В.Л. Концепція якості життя та проблеми ортобіозу особистості.....	159
Романюк Л.В. Проблеми самооцінки і корекції функціональних станів особистості в умовах середньої школи.....	161
Рудюк О.В. Організація дослідження особистісно-смісловної детермінації переживання професійних криз у безробітних.....	162

Рудь Г.В. Особливості усвідомлення цінності власної особистості у юнацькому віці	166
Рябой Є.М. Психодинамічна психотерапія як засіб надання психологічної допомоги хворим на гіпертонію: спроба теоретичного обґрунтування	168
Славіна Н.С. Розвиток емоційної сфери та вольових якостей дитини, як умова готовності до школи.....	170
Смалько М.Ф. Психологічна допомога особистості у професійній підготовці музиканта.....	172
Сокол І.А. Можливі аспекти психологічної допомоги у вирішенні завдань формування українського національного характеру старшокласників	175
Ставицька О.Г. Психологічні особливості продукування фонаційних компонентів невербальної комунікації	178
Скотна Н.С., Стець В.І. Ідентичність як необхідна складова та критерій психічного здоров'я.....	181
Турченко О.Ф. «Психодинамічна група» як фактор покращення процесу формування професійної самоідентифікації у студентів-психологів у вузі	184
Фрідріх А.В. Психолого-педагогічна проблема самовдосконалення особистості майбутнього педагога	188
Хворост М.Ю., Колесніченко О.С., Побідаш А.Ю. Психологічні особливості поведінки людей в екстремальних умовах та дії працівників мнс по наданню допомоги психічно постраждалим.....	190
Хомич Г.О., Руденко І.А. Психологічна допомога дітям, котрі перебувають в умовах тривалої деривації.....	192
Хомич І.С. Психологічна сутність уявлень дітей молодшого шкільного віку про відповідність власної поведінки нормам моралі.....	195
Хупавцева Н.О. Діалогічний підхід в освіті як необхідна складова розвитку суб'єктності школярів	198
Чорний М.М. Створення сприятливого мікроклімату в учнівському колективі як засіб психологічного супроводу у діяльності класного керівника.....	201
Чуйко О.В., Дунаєвська Ю.Е. Особливості працевлаштування випускників школи – інтернату для дітей, які потребують корекції розумового розвитку.....	204
Шиколенко Т.І. Психологічний супровід розвитку особистості та її образу «я» в дошкільному та молодшому шкільному віці	208
Яцюк Н.О. Розвиток рефлексивної культури в процесі фахової підготовки психологів.....	210
Відомості про авторів	213

Наукове видання

О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я В З А К Л А Д А Х О С В І Т И

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 41

Заснований у 1996 р.

Редактор збірника Воробйов А.М.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Технічний редактор Кравчук В.Ю.

Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 25.10.2008 р. Підписано до друку 3.11.2008 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 33,25. Замовлення № 58/1 Наклад 300.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59   Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 41. — Рівне: РДГУ, 2008. — 217 с.

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20